

ENERGEIA

- en modell för Guds energieia och vetenskapens energi

Utflödet som förenar

En central tanke är att energierna är ett utflöde. Det som vetenskapen noterar som energi är just den energieia som är utflöde från Guds transcendens och blir immanens. Detta innebär en struktur i tre nivåer:

- **Källan:** Guds ousia (väsen) – helt transcendent. Vetenskapen når inte hit.
- **Utflödet eller flödet:** Guds energieia (oförskapad verkan). Detta motsvaras av den energi som fysiken mäter och beskriver.
- **Resultatet:** Skapelsen, materien, rumtiden. Detta är den fysiska världens struktur.

I denna modell är vetenskapens energi den aspekt av det gudomliga utflödet som har blivit mätbart, lagbundet och tillgängligt för mänskliga sinnen. Det är samma flöde, men upplevt från den skapade sidan.

Modellens teologiska innebörd

Detta är en elegant lösning på ett klassiskt problem. Gud är inte världen, vilket undviker panteism, eftersom ousian förblir transcendent. Gud är inte heller separerad från världen, vilket undviker deism, eftersom energian genomströmmar allt. Vidare är världen inte illusorisk, eftersom utflödet är reellt.

Modellen bevarar både Guds transcendens, genom ousia-reservationen, och Guds immanens, genom energia-flödet. Den ger vetenskapen en tydlig plats: den studerar flödets struktur, inte källan själv.

En konsekvens för synen på materien

Om modellen stämmer får materien en värdighet som den sällan har i västerländsk teologi. I mycket augustinsk och thomistisk tradition ses materien som något lägre, något fallet eller långt från Gud. Här är materien ett utflöde av Guds egen verkan. Den är inte Gud, men den bär Guds närvaro på ett reellt sätt.

Detta ligger nära Maximos Bekännarens kosmologi, där hela skapelsen är genomströmmad av Guds logoi – skapelseordningar eller energier. Universum är som en ikon: inte identiskt med Gud, men genomskinligt för Guds närvaro.

En försiktig nyansering

Det finns en aspekt att vara vaksam på: att inte göra utflödet till en nödvändig process. Inom nyplatonismen, hos Plotinos, är utflödet nödvändigt – Det Ena kan inte annat än att flöda över. Inom kristendomen är skapelsen däremot fri – Gud väljer att låta sin energieia verka utåt. Modellen kan tolkas både som nödvändig och som fri. För att vara fullt kristen bör den betona att det är kärlek, inte naturlag, som driver utflödet.

En kosmisk vision

Denna tanke är inte bara en förklaring – den är en kosmisk vision. Vetenskapen studerar inte en död, mekanisk värld. Den studerar Guds utflöde i dess immanenta fas. Fysikern som formulerar energiprincipen formulerar, utan att veta det, en aspekt av hur Guds energieia uppträder när den möter rum, tid och materia.

Viljan som relationell akt

Utflödet är ett uttryck för Guds vilja, och denna vilja är relationell. Detta är avgörande. Om utflödet bara vore en mekanisk nödvändighet, som hos Plotinos, då vore skapelsen en ofrivillig utstrålning. Men om det är vilja, då är det personligt – det kommer från någon, inte något. Det är intentionalt – det har ett syfte, en riktning. Det är fritt – det kunde ha varit annorlunda, eller uteblivit.

Och om viljan är relationell, då är skapelsen inte bara en produkt utan en motpart. Gud vill något med skapelsen. Han vill att den ska finnas, att den ska vara, att den ska svara.

Människans position i utflödet

En viktig insikt är att människan bara kan tala om detta inifrån utflödet, som immanent varelse. Hon sitter i strömmen och försöker beskriva strömmen. Hon kan känna dess kraft, se dess mönster, ana dess källa. Men hon kan inte kliva ur strömmen och betrakta den utifrån. Det finns inget "Gudsperspektiv" tillgängligt för henne.

Detta är en ödmjuk epistemologi. Människan ser inte viljan i sig – hon ser dess effekter. Hon hör inte beslutet – hon hör ekot av beslutet i skapelsens struktur. Hon möter inte Gud ansikte mot ansikte – hon möter hans energieia, hans utflöde, som närhet och verkan.

Det abstrakta och det konkreta

Guds vilja kan beskrivas som abstrakt, obegriplig och bortom från ett transcendent perspektiv, men som konkret, erfaren och nära från ett immanent perspektiv. På motsvarande sätt är människans kunskap negativ eller apofatisk när den riktar sig mot det transcendentia – den säger vad Gud inte är – medan den är positiv eller katafatisk när den riktar sig mot det immanenta – den säger vad Guds vilja är i sin verkan.

Människan kan alltså säga att Guds vilja är kärlek, men hon förstår inte fullt ut vad det innebär för Gud att vara kärlek. Hon ser bara kärlekens uttryck: att skapelsen finns, att den upprätthålls, att den kallas till gemenskap.

Varför detta är tröstrikt

Denna formulering rymmer en djup tröst. Om människan bara kunde förstå Guds vilja fullt ut, då vore hon Gud. Då vore hon inte längre en skapelse, inte längre en mottagare, utan en jämlik. Men nu är hon just i utflödet – och det betyder att hon är omsluten av det.

Hon behöver inte förstå källan för att dricka ur strömmen. Hon behöver inte begripa viljan för att vara älskad av den.

